

Územné a sídelné jednotky v Slovenskej republike v rokoch 1961 – 2011 Territorial and settlement units in the Slovak Republic in 1961 – 2011

Vladimír Slavík, Michal Klobučník

Abstract: The goal of the paper is to analyze the development of territorial and settlement units in the Slovak Republic in 1961 – 2010, namely in connection with the identification of categories as “city” and “countryside”, i.e. urban and rural units. For the given period of fifty years we summarize the changes in definitions of units, the development of their number, the level of databases related to these units, as well as we point out several methodological problems and submit proposals for changes. The greatest attention is paid to the category of cities.

Key words: Communities. Cities. Rural communities. Agglomeration communities. Parts of communities. Basic settlement units. Urban agglomerations. Methodological problems.

Kľúčové slová: Obce. Mestá. Vidiecke obce. Aglomerované obce. Časti obcí. Základné sídelné jednotky. Mestské aglomerácie. Metodologické problémy.

JEL classification: Z19

1. Úvod

Cieľom príspevku je analyzovať vývoj územných a sídelných jednotiek v Slovenskej republike v rokoch 1961 – 2010 v súvislosti s identifikáciou kategórií mesto a vidiek resp. mestských a vidieckych jednotiek. Uvedený interval bol zvolený vzhľadom na jednoznačnosť definovania miest a kontinuitu najnižších sídelných jednotiek. Za sledovaných 50 rokov rekapitulujeme zmeny v definíciách jednotiek a vývoj ich počtu. Z doterajších skúseností pri využívaní databáz uvedených jednotiek tak z domácich ako aj zahraničných zdrojov vyplývajú viaceré metodologické nejasnosti, na ktoré sa snažíme nielen upozorniť, ale dávame aj návrhy na zmeny.

2. Územné a sídelné jednotky

V sledovanom intervale boli najnižšími územnými (v rokoch 1961 – 1989 administratívnymi) jednotkami obce. Ku každému sčítaniu obyvateľstva sa definovali kategórie mestských a vidieckych obcí. V roku 1961 sa prvýkrát definovali ako najnižšie sídelné jednotky časti obcí, ktoré nahradili dovtedy platné osady. V roku 1970 sa opäť definovali nové najnižšie sídelné jednotky – základné sídelné jednotky (ZSJ), pričom časti obcí sa ponechali tiež. Vývoj počtu všetkých uvedených jednotiek v rokoch 1961 – 2011 ukazuje tabuľka 1.

Obce ako najnižšie administratívne jednotky v rokoch 1961 – 1989 a územné jednotky od roku 1990 patria k najmenej problematickým analyzovaným jednotkám. Zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení a jeho novelizácie jednoznačne definujú túto jednotku. Problémy môžu nastať pri územných zmenách tak súčasných ako aj niektoré prípady nevysporiadania sa realizovaných územných zmien z minulosti.

Rekapitulácia kategórií obcí v sledovanom časovom intervale ukazuje na tendenciu znižovania ich počtu:

1961, 1970 – mestá, malé mestá, aglomerované obce, vidiecke obce,

1980 – mestá, aglomerované obce, vidiecke obce,

1991, 2001, 2011 – mestá, vidiecke obce.

Tabuľka 1: Vývoj počtu územných a sídelných jednotiek v SR v rokoch 1961 – 2010

	1961	1970	1980	1991	2001	2010
Územné* jednotky						
Obce (sčítanie)	3 237	3 099	2 725	2 834	2 883	
Obce (lexikón)	3 155	2 949	2 718	2 821	2 891	
z toho mestá	51	70	146	135	136	138
malé mestá	58	71	-	-	-	-
Sídelné jednotky						
Časti obcí	4 099	4 118	4 091	4 071	4 067	
Časti obcí (lexikón)	4 099	4 111	2 021	1 861	1 791	
ZSJ	-	5 908	7 261	7 413	6 998	

Zdroje: Statistický lexikon obcí ČSSR 1965, 1966, Statistický lexikon obcí ČSSR 1974, 1976, Statistický

lexikon ČSSR 1982, 1984, Štatistický lexikon obcí Slovenskej republiky 1992, 1994, Štatistický lexikon obcí

Slovenskej republiky 2002, 2003, Retrospektívni lexikon obcí ČSSR 1850-1970. I. Díl, Svazek 2, 1978.

Vysvetlivky: * v rokoch 1961 – 1989 administratívne jednotky

Pre potreby vyčleňovania mestského obyvateľstva v rokoch 1961 – 1980 neodporúčame používanie kategórie aglomerovaných obcí (vzhľadom na kritériá ich vyčlenenia). Súčasnú členenie obcí len na dve základné kategórie v SR – **mestá a vidiecke obce** možno považovať za nedostatočné a nevystihujúce súčasné sídelné procesy a väčšiu variabilitu obcí.

Viacere obce by si v súčasnej etape zaslúžili zaradenie do osobitných kategórií – predovšetkým **aglomerované obce** v suburbánných zónach najväčších miest (najviac v zázemí Bratislavy), **prechodné obce – obce mestského charakteru** bez štatútu mesta (Bošany, Gabčíkovo, Kúty, Nižná, Podbrezová, Smižany, atď.), atď. Akceptovaním týchto dvoch kategórií a zaradením ich obyvateľov medzi mestské obyvateľstvo by sa reálnejšie a objektívnejšie vyjadril aj stupeň urbanizácie SR.

V staršej literatúre sa pre vidiecku obec používal termín **dedina**, v súčasnosti je to v našej odbornej literatúre archaizmus. Všetky právne dokumenty týkajúce sa územnej samosprávy používajú len termín obce. Napriek tomu sme svedkami nedôsledností a používaniu termínu dedina sporadicky v odbornej sfére, v rezorte školstva pri tvorbe učebníc, v samospráve (súťaž Dedina roka, projekt Obnova dediny, atď.) a asi najčastejšie v médiách.

Situácia na úrovni obcí sa môže zásadnejšie zmeniť pri ďalšej realizácii komunálnej reformy. Doterajším a zrejme len dočasným riešením je sieť spoločných obecných úradov, ktorých úlohou je vykonávať prenesené kompetencie na lokálnu samosprávu. Sieť spoločných obecných úradov sa vytvára od roku 2003 demokraticky zdola dohovorom skupiny obcí, ktoré samé rozhodujú, kde bude sídlo uvedeného úradu. Vzhľadom k tomu, že uvedená sieť je nestabilná, len čiastočne vykonávajúca zverené kompetencie (väčšina SOÚ len stavebné konanie), je potrebné hľadať ďalšie varianty komunálnej reformy. Jedným z nich je vytvorenie stabilnej siete municipalít (najčastejší variant 200 – 300). V prípade realizácie tohto variantu by sa municipality stali novými územnými jednotkami a aj štatistickými jednotkami. Jednou z prvých úloh takýchto jednotiek by bola ich klasifikácia na mestské a vidiecke. V súčasnosti je však zo strany obcí skôr averzia na takéto radikálne zmeny.

Obce sa členia od roku 1961 na časti obcí a od roku 1970 aj na základné sídelné jednotky. Tabuľka 1 ukazuje vývoj ich počtu za sledovaných 50 rokov.

Časti obcí sú sídelnými jednotkami, ktoré sa v súčasných priestorových analýzach využívajú najmenej. Boli diskusie, či sa vôbec tieto jednotky majú zachovať. Z hľadiska kontinuity databáz sa jednoznačne prihovárime za zachovanie týchto jednotiek, ich sieť je vo väčšine prípadov vlastne obrazom siete bývalých samostatných obcí. Z hľadiska stability jednotiek patria medzi najstabilnejšie priestorové a štatistické jednotky. Po miernom zvýšení ich počtu v roku 1970 (4 118) sa v ďalších sčítaniach ich počet neustále mierne znižoval. Upozorňujeme na závažnú metodologickú chybu, pri sčítaní v roku 1980 bol narušený princíp ich vyčlenenia a odrazilo sa to na výraznej zmene ich celkového počtu v štatistických lexikónoch zo všetkých ďalších sčítaní. Navrhujeme vrátiť sa k pôvodnej definícii a za časť obce považovať aj prípady, kedy sa obce nečlenia na 2 a viac častí obcí. Tak sa ich počet z cca 1 800 vráti na pôvodných vyše 4 000, ako to bolo na začiatku ich definovania v roku 1961. V tabuľke 1 uvádzame rozdiely počtov častí obcí podľa pôvodnej definície a od roku 1980 podľa zmeneného princípu.

Základné sídelné jednotky boli vytvorené ku sčítaniu obyvateľstva, domov a bytov v roku 1970. Počet týchto jednotiek sa ku každému sčítaniu menil. Ich celkový počet prvé tri sčítania (1970 – 1991) stúpala, pri sčítaní v roku 2001 klesol dokonca pod hranicu z roku 1980. Základné sídelné jednotky sa členia na urbanistické obvody (UO) a sídelné lokality (SL). Vzhľadom k tomu, že boli vyčlenené na základe diametrálne odlišných kritérií, treba ich zásadne oddeľovať aj pri databázach, kde sa prezentujú – štatistické lexikóny zo sčítania, detailné výsledky zo sčítania za ZSJ, atď. Urbanistické obvody sú jednoznačne plošné jednotky pokrývajúce územie celého mesta definované podľa dominujúcej funkcie. Sídelné lokality sú bodové jednotky a na rozdiel od urbanistických obvodov všetky obývané, čo je hlavná podmienka sídelných jednotiek. Za výrazne pozitívny posun v presnej identifikácii jednotiek považujeme zmeny uskutočnené ku sčítaniu 2001 – definičné body pre obe uvedené jednotky a určenie dovtedy chýbajúcich hraníc pre sídelné lokality.

Tabuľka 2: Definovanie ZSJ v mestách SR v rokoch 1970 – 2010

	1970	1980	1991	2001	2010
Počet miest celkom	141	146	135	136	138
Mestá s UO	68	94	101	104	104
Z toho novozaradené mestá s UO	-	26	7	3	
Vidiecke obce s UO	-	-	1	1	
Mestá so SL	73	52	34	32	34

Zdroje: Zoznamy miest SR s urbanistickými obvodmi získané zo Štastického úradu SR

Z hľadiska doterajšieho využívania sídelných jednotiek a ich detailných databáz zo sčítaní obyvateľstva musíme konštatovať, že v sídelných, demografických a ďalších priestorových analýzach väčšina autorov zostáva na úrovni obcí a nižšie sídelné jednotky, na ktoré sa obce členia, využíva minimálne. Dokonca aj pri tvorbe územných plánov spracovatelia len v málo prípadoch využívajú urbanistické obvody pre detailné analýzy priestorovej štruktúry mesta a pre funkčné využitie územia. Uvedené jednotky odporúčame využívať aj špeciálne pre detailnejšie analýzy mestských a vidieckych sídiel, mestského a vidieckeho obyvateľstva, identifikáciu vidieckych lokalít na území miest resp. mestských lokalít v obciach bez štatútu mesta (sídlisko v Smižanoch, atď.). Ako príklad možno uviesť pričlenené obce k mestám v ére socializmu prípadne i skôr, ktoré aj vďaka vzdialenosti doteraz zostali izolovanými jednotkami a zachovali si vidiecky charakter (Vlkoľinec v meste

Ružomberok, atď.). Pri sídelných lokalitách je od začiatku ich vyčlenenia problém v regiónoch rozptýleného osídlenia s nedostatočnou identifikáciou najmenších jednotiek.

V súvislosti s komunálnou reformou a variantmi jej riešenia viacerí autori upozorňujú na problém rozdrobenej sídelnej štruktúry s prevahou malých sídiel a potrebu konsolidácie sídelnej štruktúry. Ide o nesprávne spájanie problematiky špecifik sídelnej štruktúry a územnej štruktúry Slovenska. V prvom rade treba upozorniť, že sídelná štruktúra sa chápe oveľa komplexnejšie, je výsledkom dlhodobého vývoja a jej súčasťou nie sú len obce, ale aj nižšie a aj vyššie sídelné jednotky. Prezentovanie sídelnej štruktúry len na základe obcí je veľmi zjednodušený pohľad. Podľa počtu najnižších sídelných jednotiek (časti obcí, ZSJ) je sídelná štruktúra ešte oveľa komplikovanejšia ako sa prezentuje úrovňou obcí. Pre potreby komunálnej reformy sa treba zaoberať optimalizáciou siete najnižších jednotiek územnej samosprávy, a tými sú od roku 1990 obce.

3. Mestá

Zo všetkých analyzovaných územných a sídelných jednotiek budeme najviac pozornosti venovať kategórii miest. V rokoch 1961 – 1980 sa uplatňovalo dvojité vyčleňovanie miest. Pre potreby sčítania obyvateľstva, domov a bytov sa vykonala klasifikácia miest podľa príslušných kritérií, táto sa spravidla akceptovala vedeckou a odbornou komunitou. Pre potreby štátnej správy a sčasti aj plánovacej praxe sa používala kategória štatutárnych miest, tj. obcí s mestským národným výborom (MsNV). Dokonca sme sa mohli stretnúť aj s kvantitatívnym kritériom, že za mestá sa brala kategória obcí s viac ako 5 000 obyvateľmi. Od roku 1990 tento problém relatívne odpadol. Pre sčítanie sa osobitná klasifikácia nepripravila a platná je len kategória štatutárnych miest, ktorých zoznam schválil parlament v novembri 1990 a odvtedy do zoznamu pribudli doteraz len tri mestá. Do novelizácie Zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v roku 2001 bol však problém v nejasných pravidlách schvaľovania obce za mesto, pretože neboli jasne stanovené pravidlá. Odrazom tohto stavu bola reakcia niektorých „sídelníkov“, ktorí takto nejasne stanovený zoznam miest neakceptovali pri vedeckých výskumoch, napr. A. Bezák prevzal mestá klasifikované v roku 1980 pre výskum funkčných mestských regiónov (Bezák, A., 1990, 2000). V novele uvedeného zákona sa tento problém odstránil novým paragrafom, ktorý jednoznačne stanovuje, čo musí obec spĺňať pri žiadosti o štatút mesta. Zhodou okolností odvtedy žiadne mesto do zoznamu miest SR nepribudlo.

Tabuľka 3: Počet miest SR v rokoch 1961 – 2011

	1961		1970		1980		1991	2001	2011
Kategória	klasif.	štatút	klasif.	štatút	klasif.	štatút	štatút	štatút	štatút
Mestá	51	66	70	117	146	121	135	136	138
malé mestá	58	-	71	-	-	-	-	-	-

Vysvetlivky: 1961 – 1980 klasif. – klasifikácia miest k SLDB, štatút – obce s MsNV

1991 – 2011 štatút – štatutárne mestá schválené v SNR a NR SR – obce s MsÚ

Zaujímavou kategóriou je skupina miest, ktoré v rokoch 1961 – 1980 minimálne raz boli klasifikované ako mestá, ale do zoznamu štatutárnych miest sa na konci roku 1990 nedostali (tabuľka 3). Z nich tri boli v ďalších rokoch dodatočne zaradené medzi štatutárne mestá.

Tabuľka 4: Zoznam miest SR v rokoch 1961 – 1980 nezaradených do štatutárnych miest v roku 1990

P.	mesto	1961	1970	1980	1991	2001	2011
1.	Slovenská Ľupča	mm	mm	M	-	-	-
2.	Valaská	mm	mm	M	-	-	-
3.	Kokava nad Rimavicou	mm	mm	M	-	-	-
4.	Tatranská Lomnica	mm	mm	M	*	*	*
5.	Rudany	mm	M	M	-	-	-
6.	Spišské Vlachy	mm	mm	M	-	ŠM	ŠM
7.	Šaštín-Stráže	-	mm	M	-	-	ŠM
8.	Zahor	-	mm	M	-	-	-
9.	Palárikovo	-	mm	M	-	-	-
10.	Topoľčianky	-	mm	M	-	-	-
11.	Trenčianska Teplá	-	mm	M	-	-	-
12.	Podbrezová	-	mm	M	-	-	-
13.	Terchová	-	mm	M	-	-	-
14.	Bernolákovo	-	-	M	-	-	-
15.	Krásno nad Kysucou	-	-	M	-	-	ŠM
16.	Velusa	-	-	M	-	-	-
17.	Sučany	-	-	M	-	-	-
18.	Turany	-	-	M	-	-	-
19.	Plešivec	-	-	M	-	-	-

Zdroje: Retrospektivní lexikon obcí ČSSR 1850-1970. I. Díl, Svazek 2, 1978, Statistický lexikon

ČSSR 1982, 1984.

Vysvetlivky: * súčasť mesta Starý Smokovec, od roku 1999 Vysoké Tatry, mm – malé mesto, M – mesto, ŠM – štatutárne mesto

Nové kritériá pre vyhlásenie obce za mesto platné od roku 2001:

1) NR SR môže vždy k 1. 1. na návrh vlády vyhlásiť za mesto obec, ktorá:

a) je hospodárskym, administratívnym a kultúrnym centrom alebo centrom cestovného ruchu, alebo kúpeľným centrom, b) zabezpečuje služby aj pre obyvateľov okolitých obcí, c) má zabezpečené dopravné spojenie s okolitými obcami, d) má aspoň v časti územia mestský charakter zástavby, e) má najmenej 5 000 obyvateľov (Zákon NR SR č. 453/2001 Z. z. § 22).

V porovnaní s kritériami klasifikácií miest v rokoch 1961, 1970 a aj 1980 prevažuje kvalitatívne vyjadrenie parametrov pre štatutárne mesto (a – d) a jediné kvantitatívne kritérium je pri splnení ostatných len odporúčané. Podľa týchto nových kritérií doteraz ani jedna obec SR nedostala štatút mesta, v roku 2010 požiadala o štatút mesta obec Turany, žiadosť je momentálne na Úrade vlády SR (Liskaj, Ľ., 2011), po schválení Vládou SR a Národnou radou SR by sa Turany stali 139. štatutárnym mestom od 1. 1. 2012.

Prehľad o definíciách miest všetkých štátov sveta možno nájsť v materiáli OSN – World Urbanization Prospects, každý druhý rok vychádza nová revízia tohto materiálu. Vzhľadom na špecifiká jednotlivých štátov OSN rešpektuje národné kritériá mesta a preberá ich bez

úpravy do štatistík OSN. Väčšina štátov sveta uplatňuje pri definovaní mesta veľkostné kritérium, buď ako jediné kritérium resp. doplnené o ďalšie kritériá. Podobne ako v posledných revíziách World Urbanization Prospects za éry Československa (definícia z roku 1961), prvých revíziách po vzniku Slovenskej republiky (definícia z roku 1961), aj v posledných revíziách z rokov 2003 a 2007 (World Urbanization Prospects, The Revision 2003 – s. 125, The Revision 2007 – s. 28), kde sú inovované dáta o definovaní miest štátov sveta, je uvedená nesprávna definícia miest v SR (5 000 obyvateľov). Táto dlhodobá dezinformácia o definovaní miest tak v bývalom Československu ako aj Slovenskej republike si vyžaduje okamžitú reakciu a nápravu.

Zo všetkých sídelných jednotiek sa v Slovenskej republike najmenej pozornosti venuje **mestským aglomeráciám**. V prípade ich definovania a pravidelných aktualizácií ku sčítaniam obyvateľstva by sa výrazne zvýšil podiel mestských sídelných štruktúr a mestského obyvateľstva (stupeň urbanizácie). V posledných desaťročiach sme zaregistrovali len sporadické príklady vyčlenenia reálnych mestských aglomerácií SR (Bašovský, O., Mládek, J. a kol., 1987, Slavík, V., Bačík, V., Kožuch, M., Ragačová, M., 2005). Najčastejšie sú prezentované v plánovacích dokumentoch, ale len ako plánované sídelné štruktúry.

4. Databázy za územné a sídelné jednotky

V tejto časti sa pokúsime stručne zosumarizovať dlhoročné skúsenosti s databázami obcí a sídelných jednotiek a upozorniť na problémy a nedostatky. Uvedené poznatky sú prezentované v štúdiu vypracovanej k revízii ZSJ (Slavík, V., 2004), učebných textoch (Slavík, V., 2011a, 2011b) a čiastkovo sme na ne upozorňovali aj na predchádzajúcich konferenciách resp. v predchádzajúcich príspevkoch.

a. Vo všetkých doterajších štatistických lexikónoch obcí zo sčítaní obyvateľstva bola administratívna resp. územná štruktúra prezentovaná s istým časovým posunom od sčítania (zakomponované územné zmeny), predovšetkým pre sídelné analýzy odporúčame v pripravovanom štatistickom lexikóne o zosúladenie územnej štruktúry k dátumu sčítania (rozdiely v počte obcí ukazuje tabuľka 1).

b. Pri častiach obcí odporúčame vrátiť sa k pôvodnej definícii z roku 1961 a dodržiavaniu skladobnosti štatistických územných a sídelných jednotiek (obce, časti obcí, ZSJ) (tabuľka 1),

c. Do štatistického lexikónu obcí odporúčame pridať informácie o členení ZSJ na urbanistické obvody a sídelné lokality, zoznam miest s urbanistickými obvody nielen k poslednému sčítaniu, ale vzhľadom na nedostupnosť informácií aj z predchádzajúcich sčítaní (1970 – 2001). Vážnym a pretrvávajúcim nedostatkom definovania jednotiek je zaraďovanie neobývaných urbanistických obvodov medzi sídelné jednotky (bližšie Slavík, V., 2004),

d. Odporúčame zabezpečiť informovanosť a aktualizáciu podkladov do OSN o definovaní miest SR pre ďalšie aktualizácie World Urbanization Prospects.

5. Záver

Územné a sídelné jednotky v Slovenskej republike zaznamenali za sledovaných 50 rokov viaceré významné zmeny, ktoré ovplyvnili aj vyčleňovanie mestských a vidieckych jednotiek a obyvateľstva. Kategorizácia obcí na viaceré mestské a vidiecke jednotky postupne dospela k zjednodušeniu na dve kategórie, v súčasnosti ich považujeme za nepostačujúce. Na úrovni sídelných jednotiek sa udiali zásadné zmeny už na začiatku sledovaného obdobia a potom sa dodržiavala ich kontinuita. Najväčšie zmeny sa udiali v kategórii miest. Duálny systém vyčleňovania miest v ére socializmu bol od roku 1990 zjednodušený na štatutárne mestá. Z doterajších sídelných analýz vyplývajú viaceré metodologické problémy a nejasnosti. Snažili sme sa na ne nielen upozorniť, ale dávame aj podnetné návrhy na zmeny.

6. Literatúra

- BAŠOVSKÝ, O., MLÁDEK, J. a kol. 1987. Sociogeografická regionalizácia SSR II. (Hierarchia sídelného systému a vymedzenie aglomerácií SSR). HZ 45/86 - VČ. Bratislava : Prírodovedecká fakulta UK, 1987. 39 s. + mapová príloha.
- BEZÁK, A. 1990. Funkčné mestské regióny v sídelnom systéme Slovenska. Geografický časopis, roč. 42, 1990, č. 1, s. 57-73.
- BEZÁK, A. 2000. Funkčné mestské regióny na Slovensku. Geographia Slovaca, 15. Bratislava : SAV, 2000. 89 s.
Celkový prehľad spoločných obecných úradov (skrátaná verzia) so stavom k 15.5.2011.
<http://minv.sk/?spolocne-obecne-urady>
- LISKAJ, Ľ., 2011. Prinavrátanie mestských práv. Hlas Turian, roč. 32, 2011, č. 1, s. 1.
Retrospektívni lexikon obcí ČSSR 1850-1970. I. Díl, Svazek 2. 1. vyd. Praha : FSÚ, 1978. 1188 s.
- SLAVÍK, V. 1990. K problematike klasifikácií obcí ku sčítaniam obyvateľstva. In: Problémy rozvoje venkovského osídlení, malých a středně velkých měst ČSSR a jejich demografické struktury. Sborník semináře ČSDS, Praha 1985. Praha : VÚVA a ČSDS, s. 77-82.
- SLAVÍK, V. 2004. Základné sídelné jednotky - ZSJ. Analýza súčasného stavu. Expertízna analýza pre Plán hlavných úloh č. 92 "Správa registra ZJS". Bratislava : 2004. 9 s., 2 tabuľkové prílohy.
- SLAVÍK, V., BAČÍK, V., KOŽUCH, M., RAGAČOVÁ, M. 2005. Analýza mikroregiónov Slovenskej republiky : Projekt riešený pre splnomocnenca vlády SR pre decentralizáciu verejnej správy. Bratislava : Prírodovedecká fakulta UK, 2005. 40 s., 15 mapových príloh, 15 tabuľkových príloh
- SLAVÍK, V. 2011a. Geografia sídiel. Učebné texty. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, 2011. 236 s.
- SLAVÍK, V. 2011b. Sídelné systémy. Učebné texty. Bratislava : Univerzita Komenského v Bratislave, Prírodovedecká fakulta, 2011. 169 s.
- Statistický lexikon obcí ČSSR 1965. Praha : ÚKLKaS a MV, 1966. 668 s.
- Statistický lexikon obcí ČSSR 1974. Praha : FSÚ, 1976. 864 s.
- Statistický lexikon ČSSR 1982. Díl 1,2. Praha : FSÚ, 1984. 1728 s.
- Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 1992. Bratislava : ŠÚ SR v spolupráci s MV SR, 1994. 280 s.
- Štatistický lexikón obcí Slovenskej republiky 2002. Bratislava : ŠÚ SR v spolupráci s MV SR, 2003. 344 s.
- Uznesenie SNR k návrhu na vyhlásenie obce Spišské Vlachy za mesto. Zbierka zákonov ČSFR 1992, Č. 49, s. 1279.
- Uznesenie NR SR č. 244/2001 Z. z. k návrhu na vyhlásenie obce Šaštín-Stráže za mesto. Zbierka zákonov SR, Č. 102, s. 2618.
- Uznesenie NR SR č. 245/2001 Z. z. k návrhu na vyhlásenie obce Krásno nad Kysucou za mesto. Zbierka zákonov SR, Č. 102, s. 2619.
- World Urbanization Prospects. The 2003 Revision. Executive Summary. Fact Sheets. Data Tables. New York : United Nations, 2004. 323 s.
(<http://www.un.org/esa/population/publications/wup2003/WUP2003Report.pdf>)
- World Urbanization Prospects. The 2007 Revision. Highlights. New York : United Nations, 2008. 230 s.
(http://www.un.org/esa/population/publications/wup2007/2007WUP_Highlights_web.pdf)
- Zákon NR SR č. 453/2001 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady

č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov a menia a dopĺňajú sa niektoré ďalšie zákony. Zbierka zákonov SR, Č. 184, s. 4838-4851.
Zoznam miest Slovenskej republiky vyhlásených uznesením SNR č. 57 z 22. 11. 1990.

Príspevok bol pripravený v rámci projektu VEGA č. 1/0965/11 Mikroregióny – priestorové jednotky pre komunálnu reformu v Slovenskej republike.

Adresa autorov:

Vladimír Slavík, Doc. RNDr., CSc.
Katedra humánnej geografie
a demogeografie PRIF UK
Mlynská dolina
84215 Bratislava
slavik@fns.uniba.sk

Michal Klobučník, Mgr.
Katedra humánnej geografie
a demogeografie PRIF UK
Mlynská dolina
84215 Bratislava
klobucnik@fns.uniba.sk